

عابد جاهل همچون الاغ آسیاب

امام علی(ع):
الْمُتَّعِدُّ بِقَبْرِ عَلِمَ كَيْمَارَ الطَّاحُوْنَةِ، يَذْوُرُ وَلَا يُبْزِخُ مِنْ مَكَانِهِ!
عبادت کننده نادان همچون الاغ آسیاب است که به گرد خود می‌گردد ولی گامی به پیش نمی‌رود!
منبع: کتاب غرر الحکم و درر الکلم، ج یک، صفحه ۴۷

باصحیفه سجادیه مانوس بشوید

آیت‌الله شهید سیدعلی خامنه‌ای(ره):
من توصیه می‌کنم به یکایک شما عزیزان با صحیفه سجادیه تا آنجا که می‌توانید مانوس بشوید، بسیار کتاب عظیمی است. اینکه گفته‌اند «زبور آل محمد»، واقعاً همین جور است؛ پُر است از این نغمه‌های معنوی که دعا و درس است؛ هم درس اخلاق است، هم درس علم‌النفس است، هم درس امور اجتماعی است.

منبع: بیانات در دیدار فرماندهان و جمعی از کارکنان سپاه پاسداران مورخ ۱۳۷۶/۹/۱۳

باور کنیم گناه بدبوست

آیت‌الله جوادی آملی (حفظه‌الله):
باور کنیم گناه بدبوست! اگر انسان مقداری جلو برود، شامه‌اش باز می‌شود، بوی بد گناه را استشمام می‌کند. حضرت فرمود: «تطروا بالاستغفار لا تفضحکم روائح الذنوب» با استغفار خود را معطر کنید. گناه بدبوست! یک وقتی گناه از سنخ اخلاص درمی‌آید، گناه‌های دیگر درمی‌آید؛ نه تنها آبروی خود آدم می‌رود، آبروی بچه‌های آدم هم می‌رود! وقتی خدای سبحان می‌خواهد آبروی مؤمن را حفظ کند، چرا ما آبروی خودمان را حفظ نکنیم؟! به ما فرمود: کاری نکنید که حیثیت شما از بین برود! منبع: درس اخلاق قم مورخ ۱۳۷۵/۱۱/۷

عیب دیگران را نادیده بگیرد

آیت‌الله بهجت(ره):
خوشا به حال کسی که خطای خود را ببیند و به عیب خود توجه داشته باشد و عیوب دیگران را نادیده بگیرد و خود را کامل و بی‌نقص نبیند. با توجه به عیوب خویش و اصلاح آنها فرصت رسیدگی به حساب هر روز خود را هم نداریم، چه رسد به حساب مردم! به فکر خود باشیم، خود را اصلاح کنیم. اگر به خود نرسیدیم و خود را اصلاح نکر دیم، نمی‌توانیم دیگران را اصلاح کنیم.

منبع: کتاب جرعه وصل؛

صفحه ۵۹ و ۷۴

تذکراتی از بانو مجتهده امین درباب ردیلت اخلاقی حسد و فضیلت غیبه و لزوم اصلاح خود

حسد همچون شراره‌های اعمال نیک آدم را می‌سوزاند

■ تهیه و تنظیم: محمدصادق عبداللهی

حسد از جمله ردایل اخلاقی است که پیامدهای منفی فردی، اجتماعی و معنوی بسیاری دارد. از امیرالمؤمنین(ع) نقل شده است که «الْحَسَدُ مَقْتَصَةٌ إِبْلِیْسَ الْکَبْرِی» حسد، بزرگ‌ترین دام شیطان است. از همین روی علمای اخلاق در این خصوص دستورات بسیاری دارند و بر ترک این ردیلت تأکیدات فراوان داشته‌اند. آنچه در ادامه آمده است تذکراتی از بانو سیده نصر تأمین(ره)، فقیه، عارف، حکیم و مفسر مشهور اهل اصفهان است که با تأیید علما و مراجع تقلید وقت به درجه اجتهاد نائل شد. ایشان به «بانو امین» شهرت داشته‌اند. رهبر شهید انقلاب در وصف ایشان فرموده بودند: «بانوی بزرگوار سرکار حاجیه خانم امین، در عصر خود آیینی از استعداد و استقامت و ظرفیت‌های بالای ذهنی زنان تحصیل‌کرده دینی ما بوده است. تذکرات در پی آمده از کتاب «سرو ناز» انتخاب شده است. این کتاب در بردارنده «۵۷ کلمه در اخلاق و سیر و سلوک الی‌الله از حاجیه خانم امین» است.

■ **ردیلت حسد و فضیلت غیبه**
ای عزیز! از ردیله مهلک حسد به خدا پناه ببر و غیله را جایگزین آن نما. حقیقت حسد که از بدترین صفات زشت و خسیس‌ترین اخلاق پست آدمی به‌شمار می‌رود، این است که حسود می‌خواهد از حیث مال و جاه یا عنوانی از عناوین دیگر از دیگران ممتاز باشد. این است که اگر در کسی نعمتی ببیند که خود فاقد آن است، حسد می‌برد و در مقام زوال آن نعمت برمی‌آید، ولو آنکه برای وی ضرر یا منفی نداشته باشد، اما غیله چنین نیست؛ غیله این است که انسان کمالی را که در کسی هست طالب آن شود و بخواهد مثل آن یا بالاتر از آن را دارا گردد، بدون آنکه طالب زوال نعمت دیگران باشد. (نکته ۵۹۴)

■ **زشت‌ترین و پست‌ترین ردیله اخلاقی**
ای عزیز! حقیقت حسد که از بدترین صفات زشت و خسیس‌ترین اخلاق پست به‌شمار می‌رود، این است که حسود می‌خواهد از حیث مال و جاه یا عنوانی از عناوین، از دیگران ممتاز باشد و خود را مخصوص به آن نعمت گرداند. متصف به این صفت باید هر چه زودتر بکوشد و این فساد اخلاقی را از خود رفع نماید؛ وگرنه از رسول خدا(ص) نقل شده است که فرمود: «حسد مثل آتشی است که اعمال نیک انسان را می‌سوزاند و فانی می‌گرداند.» (ارشاد القلوب، جلد یک، صفحه ۱۲۰) بلکه بالاتر بگویم، حسد مثل آتشی است که شراره آن روح و قلب و ایمان را می‌سوزاند، کینه، حسد، غضب و غیره تولید سمومی می‌کنند که سلامتی انسان را می‌برد و آن قوای نفسانی را که برای فکر و فعالیت بشر داده شده، صرف خود می‌نماید. از حسد به دیگران و میل به مال آنها چیزی عاید انسان نمی‌شود و مال دیگران نیز کم نمی‌شود؛ همین قدر انسان را فاقد مستنات اخلاقی می‌نماید. اگر حسد در مغز شما نفوذ کرد، هر چه می‌شود، زود بیرونش کنید و چون علاج هر مرض به ضد آن است، علاج این مرض نیز به ضد آن صورت می‌گیرد. مثلاً اگر با کسی دشمنی پیدا کنی و خواهان سلب نعمت از وی گردی، برعکس جدیت‌نما به زیادتی نعمت او یا به وسائلی کار کن که نعمت‌های وی باقی ماند و چنین است علاج‌های تمام مرض‌های نفسانی که هر مرضی را باید به ضدش معالجه کرد. (نکته ۷۰۰)

■ **ضرورت پاکسازی جان از ردیله حسد**
ای عزیز! پاک‌کردن حسد از قلب به هر طوری که باشد واجب است و اظهارش حرام و چه گناهی بزرگ‌تر از بی‌زاری از آسایش مسلمان است؟! از جمله حقوق مسلمان بر مسلمان این است آنچه را برای خود می‌پسندد، برای دیگران نیز دوست بدارد و چیزی را که برای خود کراهت دارد برای دیگران نپسندد. پس در صورتی که بر مسلمان واجب است آسایش و تنعم را برای دیگران بخواهد، چگونه آرزوی زوال آن جایز خواهد بود؟! بلکه حرام است و این خود دلیل بر حرمت حسد است و نیز دلیل بر حرمت و دلیل بر وجوب تهنید آن تمام اخباری است که از حسد نهی می‌کنند و نیز عموم اخباری است که به‌طور کلی اخلاقی مذمومه را نهی می‌نمایند. (نکته ۶۴۱)

■ **لزوم اجتناب از عیب‌جویی و تعرض به دیگران**
ای عزیز! بر انسان واجب است متعرض عیوب مسلمان نگردد، بلکه از خدا بخواهد که عیب آنها را بر طرف سازد و چنانچه نفس خود را متصف به آن عیب بیابد، به نفس خود مشغول شود و به اصلاح آن بپردازد، نه به گفتن عیوب مسلمانان و چه خوب گفته است شاعر: «چون برده بپوشاند به روی تو خاوند! ظلم است اگر برده مردم بدرانی.» از گفتار رسول گرامی(ص) است: «خوشا به حال کسی که به عیب خود می‌پردازد، نه به عیب دیگران.»

ای سالک مراقب! شیاطین همیشه همت خود را مصروف می‌گردانند و در کمین‌گاه مؤمنین کاملین نشسته‌اند که وقتی را به دست آورده و آنان را اغوا نمایند! انسان کامل باید همیشه مراقب حال خود باشد؛ اگر چه شیطان از اغوای بندگان کامل مخلص، اظهار عجز نموده است. (نکته ۴۹۹)

■ **مبادا از امتحان مردود گردی**
ای عزیز! آن کس که در جاده شریعت و حقیقت قدم می‌گذارد، باید چشم و گوش خود را باز کند و مواظب و مراقب حال خود باشد که در موقع امتحان مردود نگردد و جوهر وجود وی را بوزنه امتحان خالص بیرون آید؛ وگرنه رسوایی گردد و دروغ او فاش می‌شود. (نکته ۳۰۹)

ای سالک مراقب! شیاطین همیشه همت خود را مصروف می‌گردانند و در کمین‌گاه مؤمنین کاملین نشسته‌اند که وقتی را به دست آورده و آنان را اغوا نمایند! انسان کامل باید همیشه مراقب حال خود باشد؛ اگر چه شیطان از اغوای بندگان کامل مخلص، اظهار عجز نموده است. (نکته ۴۹۹)

■ **لزوم مراقبت دائم از کمین‌گاه‌های شیطان**
ای سالک مراقب! شیاطین همیشه همت خود را مصروف می‌گردانند و در کمین‌گاه مؤمنین کاملین نشسته‌اند که وقتی را به دست آورده و آنان را اغوا نمایند! انسان کامل باید همیشه مراقب حال خود باشد؛ اگر چه شیطان از اغوای بندگان کامل مخلص، اظهار عجز نموده است. (نکته ۴۹۹)

■ **مبادا از امتحان مردود گردی**
ای عزیز! آن کس که در جاده شریعت و حقیقت قدم می‌گذارد، باید چشم و گوش خود را باز کند و مواظب و مراقب حال خود باشد که در موقع امتحان مردود نگردد و جوهر وجود وی را بوزنه امتحان خالص بیرون آید؛ وگرنه رسوایی گردد و دروغ او فاش می‌شود. (نکته ۳۰۹)

متّعنا بِرَوْةٍ لا تَفَدّ

اولیا و علما را راهکارهای اعتلای نمازهای یومیه را آموختن اذکار و ادعیه جدید برای ذکر قنوت دانسته‌اند. در این راستا فرازهایی از دعا‌های واصله از انمه معصومین(ع) می‌تواند طعم شیرین عبادت را به نمازگزار بچشاند. در این ستون به صورت هفتگی ادعیه‌ای به اشتراک گذاشته خواهد شد.

در فرازی از دعای سی و پنجم صحیفه سجادیه می‌خوانیم: «فَضَّلَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ مَتَّعَنَا بِرَوْةٍ لا تَنْفَدُ، وَ اَيْدِنَا بِعَمَلٍ لا یَفْئَدُ، وَ اَسْئِرْ خَتانی مُلْکَ الْاَلْبَدِ» پس بر محمد و خاندانش درود فرست و ما را از ثروتی بی‌فنا بهره‌مند ساز و به عزتی پایدار مدد فرما و از سلطه جاودانه پر خوردار نما.

اکسیر طول عمر

آیت‌الله شهید سید حسن نصرالله(ره):
بر اساس احادیث و روایات، برخی اعمال می‌توانند اجل انسان را به تأخیر بیندازند و زندگی و حیات او را طولانی‌تر کنند. برخی دیگر از اعمال نیز طول عمر انسان را کاهش می‌دهند. (به عنوان مثال امام صادق(ع) فرموده‌اند: «هر که خوش نیت باشد، عمرش زیاد می‌شود.» همچنین گفته شده است: «کسی که به خانواده‌اش نیکویی کند، خداوند بر عمرش می‌افزاید.» بر برخی کارهای نیک مانند محبت به والدین و تواضع و فروتنی در برابر آنها و صلهرحم و پیوند و ارتباط با خویشاوندان نیز باعث افزایش عمر می‌شود. پیامبر رحمت(ص) فرموده‌اند: «هر کس خوش دارد عمرش دراز و روزی‌اش زیاد شود، به پدر و مادرش نیکی کند و صلهرحم به‌جا آورد.» سرپرستی فقیر و یتیم و رسیدگی و محبت متواضعانه نسبت به آنها نیز عمر را افزایش می‌دهد. امام باقر(ع) فرموده‌اند: «نیکی و صدقه، فقر را می‌برد، بر عمر می‌افزاید و ۷۰ مرگ پدر را از صاحب خود دور می‌کند.»

از سوی دیگر، برخی اعمال شر باعث کاهش عمر می‌شوند، مثلاً عاق والدین و نافرمانی و بی‌احترامی به آنها عمر را کوتاه می‌کند. همچنین قطع رحم و گسستن ارتباط با خویشاوندان، از عمر می‌کاهد. امام باقر(ع) فرموده‌اند: «از گناهانی که عمر را کوتاه می‌کنند و مرگ را جلو می‌اندازند و خانه‌ها را ویران می‌سازند به خدا پناه می‌برم و آن گناهان، گسستن از خویشاوندان، عاق والدین و ترک نیکویی است.» گناهان کبیره، به‌ویژه زنا و قتل نفس نیز باعث کوتاهی عمر می‌شوند. پیامبر(ص) فرموده‌اند: «زنا پنج کیفر دارد: آبروی انسان را می‌برد، روزی را کم می‌کند، سبب مرگ زودرس می‌شود، خشم خداوند را در پی دارد و باعث جاودانگی در آتش جهنم می‌شود.» در روایات زیادی به آثار دنیوی گناهان اشاره شده است. طبق آنچه امام صادق(ع) فرموده‌اند: «شمار کسانی که بر اثر گناهان می‌میرند بیشتر از کسانی است که به اجل می‌میرند.»

بنابراین خداوند چنین اراده کرده که بتوانیم در تصمیم و مشیت او تأثیر داشته باشیم و البته در نهایت، همه چیز به اراده خداوند متعال وابسته است.

منبع: کتاب امین القلب (پند گفتارهای معرفتی و تربیتی عارف مجاهد شهید سید حسن نصرالله) صفحه ۴۹ و ۵۰ (با تلخیص)

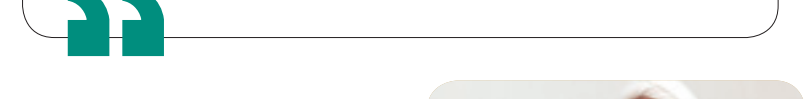

سنگین‌ترین عمل خیر آدمی برای شیطان

آیت‌الله جوادان (حفظه‌الله):
«قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الصَّادِقُ (ع) لَيْسَ شَيْءٌ أَثْقَلُ عَلَى الشَّيْطَانِ مِنَ الصَّدَقَةِ عَلَى الْمُؤْمِنِ»، در میان اعمال خیر آدمی، هیچ کاری بر شیطان سنگین‌تر از آن صدقه‌ای نیست که مسلمان مؤمنی به دست مسلمان مؤمن دیگری بدهد. بار این عمل از همه اعمال خیر آدمی بر دوش شیطان سخت‌تر و سنگین‌تر است. البته صدقه با تمام شرایط آن یعنی اخلاص در نیت، نداشتن منت، به رخ کشیدن، پنهان نگه داشتن آن، نفهمیدن هیچ‌کس حتی خود فقیر و مثل کارهایی که انعم می‌گردند.

گاهی مردم و حتی برخی از خویشان‌اللمه که اوضاع مناسب مالی نداشتند، متوجه نمی‌شدند که امام دارد به آنها کمک می‌کند و اعتراض می‌کردند که چرا به ما رسیدگی نمی‌شود؟ اما وقتی که امام از دنیا می‌رفت، تازه می‌فهمیدند که ایشان بود که زندگی آنها را اداره می‌کرد و به‌طور ناشناس حوائجشان را برآورده می‌ساخته است. بهترین صورت صدقه هم همین است که هیچ‌کس نفهید که چه کسی بوده که کمک می‌کرده است.

منبع: کتاب حدیث اندرز؛ صفحه ۴۹

زورهایتان را قبل از نماز بنزید

آیت‌الله حائری شیرازی(ره):
اینکه انسان دقت کند نمازش با حضور باشد، درست است، اما با دقت انسان و زور او مسئله حل نمی‌شود. انسان باید زورهایش را قبل از نماز بزند. اینکه فرد بگوید حالا من تصمیم می‌گیرم که در حال نماز حضور قلب داشته باشم، درست نمی‌شود و به واسط حمد که رسید می‌بیند مرغ از قفس پرید! به هر چیزی که انس داشته باشد، در حال نماز فوری انس او به همان چیز متوجه می‌شود، اما اگر قبل از نماز کار صالحی کرده باشد، در حال نماز آنسی برایش حاصل می‌شود که خودش می‌فهمد برایش بی‌سابقه بوده است. مثلاً انسان امر به معروف یا نهی از منکر کرده یا صلهرحم یا هر یک از طاعات دیگر را انجام داده است این طاعات «استعداد» قرب می‌آورد و نماز این استعداد را به «فعلیت» می‌رساند، یعنی در حال نماز، لقای استحقاقی انسان برایش حاصل می‌شود... بین قرب و استحقاق قرب باید فرق گذاشت. برای فرد به‌وسیله تمام طاعات و اعمال صالح استحقاق قرب حاصل می‌شود؛ استعداد قرب که حاصل شد، فرد وقتی نماز می‌خواند این نمازش مستعد برای قرب است. نماز، نماز کسی است که از او دعوت شده و راهش هموار شده است و برای حرکتش انرژی دارد. زمینه و آمادگی برای حرکتش را دارد. فرد وقتی اعمال صالح را در خارج از نماز انجام می‌دهد، معنایش این است که می‌خواهد بیاید داخل حرم و لذت است که می‌گوییم: «تکبیر ه الاحرام.» چون وارد حرم شده است باید گذرنامه‌ای برای این حرم داشته باشد؛ حواله‌ای داشته باشد که در آنجا نتیجه و ثمره‌اش را دریافت کند... هر نمازی مزد اعمال آن روز انسان است. اگر انسان در آن روز عمل صالح به‌جا آورده باشد، زمینه خواندن نماز خوب برایش فراهم است. پس باید ریشه نداشتن حضور قلب، غفلت و حواس پرتی را در امور قبل از نماز مشاهده کرد.

زورهایتان را قبل از نماز بنزید

آیت‌الله حائری شیرازی(ره):
اینکه انسان دقت کند نمازش با حضور باشد، درست است، اما با دقت انسان و زور او مسئله حل نمی‌شود. انسان باید زورهایش را قبل از نماز بزند. اینکه فرد بگوید حالا من تصمیم می‌گیرم که در حال نماز حضور قلب داشته باشم، درست نمی‌شود و به واسط حمد که رسید می‌بیند مرغ از قفس پرید! به هر چیزی که انس داشته باشد، در حال نماز فوری انس او به همان چیز متوجه می‌شود، اما اگر قبل از نماز کار صالحی کرده باشد، در حال نماز آنسی برایش حاصل می‌شود که خودش می‌فهمد برایش بی‌سابقه بوده است. مثلاً انسان امر به معروف یا نهی از منکر کرده یا صلهرحم یا هر یک از طاعات دیگر را انجام داده است این طاعات «استعداد» قرب می‌آورد و نماز این استعداد را به «فعلیت» می‌رساند، یعنی در حال نماز، لقای استحقاقی انسان برایش حاصل می‌شود... بین قرب و استحقاق قرب باید فرق گذاشت. برای فرد به‌وسیله تمام طاعات و اعمال صالح استحقاق قرب حاصل می‌شود؛ استعداد قرب که حاصل شد، فرد وقتی نماز می‌خواند این نمازش مستعد برای قرب است. نماز، نماز کسی است که از او دعوت شده و راهش هموار شده است و برای حرکتش انرژی دارد. زمینه و آمادگی برای حرکتش را دارد. فرد وقتی اعمال صالح را در خارج از نماز انجام می‌دهد، معنایش این است که می‌خواهد بیاید داخل حرم و لذت است که می‌گوییم: «تکبیر ه الاحرام.» چون وارد حرم شده است باید گذرنامه‌ای برای این حرم داشته باشد؛ حواله‌ای داشته باشد که در آنجا نتیجه و ثمره‌اش را دریافت کند... هر نمازی مزد اعمال آن روز انسان است. اگر انسان در آن روز عمل صالح به‌جا آورده باشد، زمینه خواندن نماز خوب برایش فراهم است. پس باید ریشه نداشتن حضور قلب، غفلت و حواس پرتی را در امور قبل از نماز مشاهده کرد.

منبع: کتاب نماز؛ اثر آیت‌الله حائری شیرازی (ره)؛ نشر معارف؛ صفحه ۳۹

